

Justitiedepartementet
Regeringskansliet
112 79 Stockholm

Svar på remiss gällande betänkandet En effektivare kommunal räddningstjänst (SOU 2018:54)

Linköpings universitet (LiU) har getts möjlighet att yttra sig över Justitiedepartementets betänkande av 2017 års räddningstjänstutredning och lämnar här sina synpunkter genom LiU:s säkerhetschef samt LiU:s brand- och säkerhetskoordinator.

LiU anser att det är bra att en översyn görs av kommunernas brandförebyggande verksamhet samt räddningstjänstverksamheten. Att utredningen ska ta fram förslag på hur olyckor bättre kan förebyggas och hanteras genom en mer effektiv kommunal räddningstjänst, utifrån både erfarenheter och utifrån en bild av ett samhälle i förändring ställer vi oss positiva till. Dock kan man ur betänkandet framförallt utläsa erfarenhetsbaserade förslag till förändringar.

Detta yttrande listar i kommande rubriker synpunkter utifrån avsnittsindelning i betänkandet.

Övergripande synpunkter

Synpunkter avseende avsnitt 4.4-4.5

De nuvarande nationella målen anger i stora drag att kommunen med sitt arbete ska erbjuda ett "likvärdigt skydd mot olyckor" samt att räddningsinsatserna ska påbörjas inom "godtagbar tid" och "på ett effektivt sätt". Dessa skrivningar ligger så till grund för kommunernas arbete med riskanalyser och handlingsplan. Kommuners förutsättningar skiljer sig dock avsevärt från varandra gällande allt från resurser och risker till demografi och geografi och det synes mer som att de lokala målen vanligtvis tar avstamp i rimlig resurstilldelning och tidigare verksamhetsårs lösningar.

Det torde vara svårt för kommunerna att planera för att ge sina kommuninnevånare ett likvärdigt skydd mot olyckor samt ett påbörjande av räddningsinsats inom

godtagbar tid utan att ta avstamp i en normerande nivåställning för dessa insatser.

Detta yttrande ställer sig således positiv till en starkare statlig styrning inom ramen för fortsatt målstyrning.

Synpunkter avseende avsnitt 5.4

Vi ställer oss positiva till att ett nationellt mål införs även för den olycksförebyggande kommunala verksamheten. Vi föreslår dock att den tongivning som finns mot förebyggande av riskhändelsen brand justeras så att kommunens förebyggande uppdrag tydliggörs även inom andra riskområden, om än på sådant sätt att samverkansuppdraget lyfts fram hellre än att överflyttning av ansvaret diskuteras.

Stöd till den enskildes förebyggande och skadebegränsande arbete bedömer vi ha stora effekter på måluppfyllelsen och bör därmed prioriteras, vilket också kan uttolkas ur betänkandets texter. Då dessa aktiviteter inte är intäktsskapande, på det sätt som tillsynsverksamheten är, krävs en tydlig styrning till kommunerna. Detta bör kunna tillskapas med ett nationellt mål för den förebyggande verksamheten.

Synpunkter avseende avsnitt 5.6

Kommuners förebyggande verksamhet består av både myndighetsutövning i form av tillsyn och andra åtgärder, tex ett väl utvecklat stöd till den enskilde. Betänkandet menar att det är av vikt att kommunerna även fortsättningsvis själva får besluta om prioriteringar, medan MSB bemyndigas att föreskriva om kommunernas förfarande inför och vid tillsyn. LiUs yttrande i frågan ställer som önskvärt att kommunerna åläggs i exempelvis handlingsprogram eller tillsynsplan att uppvisa hur relationen ser ut mellan kommunens stödjande och myndighetsutövande åtgärder, på det att grunderna för tillsynsprioriteringen tydligt ska framgå.

Synpunkter avseende avsnitt 5.7

Betänkandet föreslår att kommunen får bestämma att ta ut en kostnad för *tillsyn* istället för *tillsynsbesök*. LiUs yttrande ställer sig positiv till detta, endast under förutsättning att denna kostnad/kostnadsberäkning blir transparent och tydligt visar kostnadstäckning.

Synpunkter avseende avsnitt 6.5

Detta yttrande ställer sig positivt till förslaget att det i handlingsprogrammet än tydligare ska framgå vilken förmåga kommunen har för att möta de risker som finns

i kommunen. Uppdelningen i att beskriva förmågan att utföra räddningsinsatser enligt föreslagen formulering av 3 kap. 8§ är mycket bra och bör underlätta jämförelser och helhetsbilder av förmågan i regioner/landet.

Betänkandet föreslår bibehållen möjlighet att lösa samverkan på flera olika sätt, vilket gillas av detta yttrande.

Synpunkter avseende avsnitt 6.6

Betänkandet föreslår att krav på rök- och kemdykning ska utredas för att eventuellt möjliggöra annan utformning av räddningsstyrkor. Detta yttrande anser också detta vara önskvärt men föreslår att uppdraget justeras såtillvida att risker vid andra mer vanligt förekommande riskfyllda arbetsuppgifter också tas upp till diskussion. Dessutom föreslår vi att denna utredning också tar avstamp i den justerade riskbild som finns gällande dessa arbetsuppgifter i och med att samhället förändrats.

Synpunkter avseende avsnitt 6.8

Det förslag om att ett nytt begrepp, räddningsledning, ska införas i lagen ser detta yttrande som problematiskt ur den aspekten att det inte tydligt framgår vem som fattat vissa avgörande beslut under insats. Begreppet används redan idag för att beskriva den aktuella ledningsorganisationen, men ett införande skulle kunna medföra osäkerheter gällande om det är räddningsledaren eller någon annan inom räddningsledningen som fattat beslut om exempelvis ingrepp i annans rätt eller avslutande av räddningsinsats.

Detta yttrande föreslår att avgörande beslut fortsatt kvarligg hos räddningsledaren.

Ett förtydligande av räddningschefens direktivrätt över räddningsledaren diskuteras inom denna betänkanderapport. Detta bör, enligt detta yttrandes mening, klargöras.

Synpunkter avseende avsnitt 8.2.4

För att möjliggöra snabbare räddningsinsatser genom ett ökat nyttjande av samhällets resurser ska, enligt förslag, kommunerna ha möjlighet att träffa avtal med andra om inledande åtgärder vid en räddningsinsats.

Detta förslag anser detta yttrande bra så till vida att det, framförallt i glesbygd, kan möjliggöra snabbare insatser. Dock finns risker med detta som möjligtvis skulle kunna undvikas om förslaget kompletteras med en skrivning om att sådant avtal endast får tecknas med verksamhet som redan utför annat uppdrag åt kommunen,

exempelvis hemtjänst eller bevakning.

Synpunkter avseende avsnitt 9.3

Betänkandet föreslår att erfarenhet från annan utbildning ska komplettera de urvalsgrunder som i nuläget finns för antagning till SMO-utbildningen.

Detta yttrande ser positivt på detta, med anledning av det behov som landet har för att möjliggöra omskolning av personer i arbetsför ålder eller tillvaratagande av bredare kompetenser. Det torde vara till stor nytta för de kommunala räddningstjänsterna att i sina breddade uppdrag få möjlighet att rekrytera personer som har kunskap även från andra typer av arbetsområden. Vilka utbildningsområden som ska anses vara urvalsgrundande kan dock variera över tid, varför detta bör utvärderas löpande utifrån behovsinventering i landets kommuner.

Synpunkter avseende avsnitt 10.7

En väl utformad och sammanställd erfarenhetsbank gällande olyckor kan underlätta för centrala myndigheters stöd- och tillsynsverksamhet såväl som för kommuner att anpassa sina ambitionsnivåer och insatser inom olika områden. Det förslag gällande olycksundersökningar som anger att MSB ska ha i uppdrag att göra detta möjliggör, om lagförslaget utformas med tydlighet, detta på ett bättre sätt än nu rådande.

Detta yttrande ställer sig alltså positivt till förslaget.

Linköping 2018-11-19

Annevi Fredäng
Säkerhetschef
Universitetsförvaltningen, Rättsavdelningen, Miljö- och säkerhetsenheten

Peter Grellsgård
Brand- och säkerhetskoordinator
Universitetsförvaltningen, Rättsavdelningen, Miljö- och säkerhetsenheten